

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רא

ערב שבת קודש
פרשת דברים
ה' במנחם-אב התשע"ז

יוצא-לאור עלידי
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק

פקודת יום

לבנות, לא להחריב

כמו שהקב"ה נמנע מלהחריב את המקדש זמן רב - אף שהסיבה להחורבן ("עונותיהן של ישראל") כבר הייתה קיימת הרבה שנים - ובהארכת קיומו של המקדש בזה גופא נתן להם לבני-ישראל כוח וסיוע נוסף לשוב בתשובה; כמו כן מחובתו של כל אחד ואחד להתנהג ככה עם זולתו: לא למנוע חס-ושלום מלהיות לו עוזר ומסייע בענייני תורה ומצוות, לעזור לו בעשיית וקיום ה"משכן", "ושכנתי בתוכם"... אף-על-פי שהנהגת זולתו אינה כדבעי: ואדרבה, אין אנו רשאים להיפטר מזה, מאחר שנצטוונו במצוות עשה "הוכיח תוכיח את עמיתך", "ואהבת לרעך כמוך".

(לקוטי שיחות כרך יא עמ' 179)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גפין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ז בתמוז ה'תשע"ז - ה' במנחם-אב ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' במנחם-אב	הלי שכנים פרק ז-ט.	הלי סנהדרין פרק כא.	מייע רלו.
ש"ק	ו' במנחם-אב	פרק יג-יב.	פרק כב.	מייע רלו.
א'	ז' במנחם-אב	פרק יג-יד. הלי שלוחין ושותפין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כג.	מייע רמה.
ב'	ח' במנחם-אב*	פרק יד-טו.	פרק כד.	מייע רמה.
ג'	ט' במנחם-אב**	פרק יז-יז.	פרק כה.	מייע רמה.
ד'	י' במנחם-אב	פרק יח-יח.	פרק כו.	מייע רמה.
ה'	יא' במנחם-אב	הלי עבדים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי עדות.. בפרקים אלו. פרק א.	מייע רלב. מליית רנה. רנט. רנו. רס.
ו'	יב' במנחם-אב	פרק יט-יט.	פרק ב.	מייע קצו. מליית רלג. מייע רלד. רלג. מליית רסא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**	זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', ה' במנחם-אב	3:29	4:31	4:56	6:00	9:18	12:47	7:40.9	8:07
ש"ק, ו' במנחם-אב	3:30	4:32	4:57	6:01	9:18	12:47	7:40.2	8:07
א', ז' במנחם-אב	3:31	4:33	4:58	6:02	9:19	12:47	7:39.5	8:06
ב', ח' במנחם-אב	3:32	4:33	4:59	6:02	9:19	12:47	7:38.8	8:05
ג', ט' במנחם-אב	3:34	4:34	4:59	6:03	9:19	12:47	7:38.0	8:04
ד', י' במנחם-אב	3:35	4:35	5:00	6:04	9:20	12:47	7:37.2	8:03
ה', יא' במנחם-אב	3:36	4:36	5:01	6:04	9:20	12:47	7:36.4	8:03
ו', יב' במנחם-אב	3:37	4:37	5:02	6:05	9:20	12:47	7:35.5	8:02

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ו שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
זברים / חזון	7:03	8:18	7:19	8:21	7:11	8:22	7:20	8:20
ואתחנן / נחמו	6:58	8:12	7:13	8:14	7:06	8:15	7:14	8:13

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקיביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 7474-ISSN 0793

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

תחילה⁷⁹. בלילה אין אוכלים בשר ואין שותים יין⁸⁰. עד חצות היום יש להימנע גם מברכת 'שהחיינו'⁸¹. אולי יש לומר שבהוספה בלימוד (דט"ו באב) מתחילים כבר מתשעה באב ואילך⁸². יש לערוך 'סיום' גם במוצאי תשעה באב⁸³. הרבי הציע להתועד שלוש פעמים אחרי ת"ב: "ועל-כל פנים: בחמשה-עשר באב, ובשבת "שלו" - שלאחריו, ובשבת שלאחריה, שבת מברכים דחודש אלול, חודש החשבון (והתשלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה..."⁸⁴. "ולקשר ה'סיום' (ב'משפט' - הלכה) גם עם נתינה לצדקה. ובמקום המתאים - לקשר את ה'סיום' - "יומא טבא לרבנן" - גם עם סעודה והתועדות. ויש לפרסם זאת בכל מקום האפשרי..."⁸⁵.

"הנוסעים למקומות שונים... ייקחו עמם קופת צדקה... שמזכירה ומעוררת אודות נתינת הצדקה בפועל"⁸⁶.

(79) לוח כולל-חב"ד.
(80) על-פי הרמ"א ס' תקנ"ח.
לאחר קידוש לבנה במוצאי ת"ב תש"ל, החלו הת' לומר בנוכחות הרבי "כי אלוקים יושיע ציון", והרבי נוף בהם מיידית ושאל "היכן המשפיע?", באומרו שזה דבר טוב, אבל ע"פ שו"ע צריך להתמתן עד מחר בצהריים.
ולהעיר ממנהג העולם לומר ולרקד "טובים מאורות" בסוף קידוש לבנה, גם במוצאי ת"ב (לוח 'דבר בעתו'. נטעי-גבריאל פמ"ט הערה ז' וס"פ פ"ז).
(81) בלוח כולל-חב"ד משמע שאסור עד חצות, וכן מנהג העולם. מאידך הרה"ק מבארדיטשוב נ"ע פירש דברי המג"א שגם בשר ויין שרי (משחרית), ארחות-חיים תקנ"ח סק"א בשמו. וראה ביה"ל תקנ"ח ד"ה עד חצות. נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"ב פרק פט ס"ז. ש"ש כהלכתה ח"ב פמ"ב הע' טו-טז. בירור הלכה סו"ס תקנ"ח. שו"ת: שאילת יעב"ץ ח"א ס"ז. אז-נדברו ח"ח ס' מ. אבן-ישראל ח"ז ס' כז. יחווה-דעת ח"ה ס' מא. פסקי-תשובות שם ס"ק ד.
(82) לקוטי-שיחות חלק יד עמ' 206, הערה ד"ה 'בנתנם סימן', עיי"ש.
(83) "ועי"ז תהיה מעלה נוספת - שני סיומים (בת"ב עצמו ובמוצאי ת"ב), ש'כפול' קשור עם הגאולה" - 'התועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 94.
(84) לקוטי שיחות חלק לט עמ' 229.
(85) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.
(86) 'התועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 121, 123.

ב'בונה ירושלים', ו'עננו' (בתפילת לחש) ב'שומע תפילה'⁷¹. שכח 'נחם' - אומרה בברכת 'שמע קולנו' אחר 'עננו', או ב'רצה' קודם 'ותחזינה', או ב'מודים' קודם 'ועל כולם', ואם שכח - אינו חוזר. שכח 'עננו' - יאמרה (ללא חתימה) אחר 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון'. בחזרת הש"ץ אומר 'עננו' בין 'גואל' ל'רופא', 'נחם' ב'בונה ירושלים', 'אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו...' (או נשיאת כפיים - לנוהגים אותה בכל יום. ונוטלים תחילה ידיהם עד הפרק⁷²). קדיש תתקבל. עלינו. קדיש יתום⁸. לאחר מנחה⁷³ (קודם השקיעה⁷⁴), מניחים תפילין דרבנו-תם⁷⁵ ואומרים קריאת-שמע, קדש, והיה כי יביאך, ושש זכירות⁷⁶.
סיום הצום: בצאת הכוכבים.

יום רביעי

י' במנחם-אב
"כמדומה, שבלייל מוצאי תשעה באב נוטלין את הידיים ג' פעמים לסירוגין כמו נטילת ידיים שחרית, אבל בלא ברכה"⁷⁷. הנטילה - לפני קידוש לבנה⁷⁸. וכן נועלים הנעליים ורוחצים הפנים

(71) מי שאינו מתענה, לא יאמר 'עננו' (גם לא "ביום צום התענית הזה"). ראה הדעות בזה בפסקי תשובות ס' תקס"ה ס"ק א.
(72) הוראת הרבי ביו"כ, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' ריו. ושם, שגם הם צריכים ליטול ידיהם במוצאי היום ג"פ לסירוגין עד הפרק.
(73) הרבי נהג תמיד להניח בבוקר (ראה לעיל ע"י ציון 43) רק תפילין דרש"י. למנחה הניח שוב תפילין דרש"י, ולאחריה חלץ אותן בחדרו והניח תפילין דר"ת, ואחריהן תפילין דשימושא-רבא וראב"ד.
(74) ראה פסקי הסידור אות נג. קובץ 'אהלי שם' גיליון ז, עמ' רלח. אך מסתבר, שמי שלא הניח עדיין - יניח גם אחרי השקיעה (בכל יום). וראה דיון בזה ב'התקשרות' גיליונות: תשפ"ג, תשפ"ד, ת"ת, תת"ז.
(75) לעצם ההנחה בת"ב - "מסיפורי כ"ק מו"ח אדמו"ר על-דבר הנהגות אביו כ"ק אדמו"ר מהרש"ב. והוא דלא כמו שכתב במשמרת-שלום ס"מ משו"ת הרמ"ע מפאנו" - ספר-המנהגים שם [וראה שם להלן עמ' 77 אודות אבל ר"ל בתוך שבעה שיניח תפילין דר"ת, בשם הרה"צ הרה"ח ר' הלל מפאריטש, ושכן מובא בשם המקובל מוהר"ר שלום שרעבי].
(76) ספר-המנהגים, והאמירות - ה"ה מכלל סדר היום.
(77) "לא שמעתי זה בפירוש, אבל למדתיה מהנהגת מוצאי יום-הכיפורים" - ספר-המנהגים.
(78) כמו במוצאי יום-הכיפורים - אג"ק חלק כ עמ' רפד.

לגאולה נדרשת התמסרות מוחלטת

**האם התנהגות על פי תורה יכולה לעמוד בסתירה להבאת הגאולה?
• מדוע לא רצה האריז"ל להעלות את תלמידיו לירושלים "בעיניים
עצומות"? • ומה ההסבר לעובדה שהמשיך ללמוד עם אותם
תלמידים, למרות שאינם מסוגלים להביא את הגאולה? • כששומעים
הוראה מנשיא הדור – יש לציית ללא שאלות וללא חשבונות • משיחת
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

ולכאורה: איך יתכן שהאמירה "איזיל ואימליך בדביתהו" תהיה סתירה להבאת הגאולה? הרי כן הוא על פי תורה, שבנוגע למילי דעלמא צריכה להיות ההנהגה באופן ד"אימליך בדביתהו", ובפרט בשייכות לשבת, שכל עניין נרות שבת הוא בשביל השלום שבין איש לאשתו, וכשבת ישנם כמה ענייני חיוב של איש לאשתו; ואם כן, עניין שכולו על פי תורה, ומיוסד על השולחן-ערוך – מדוע יעכב את הגאולה? והמענה לזה הוא: ה"חשבון" הוא אמנם "חשבון", אבל למלחמה – אינו ראוי! אי-אפשר להביא את המשיח על ידי הנהגה כזו, שכאשר שומעים הוראה מהאריז"ל, מוציאים את ה"שולחן-ערוך", ופונים ל"מורה הוראה" לברר פשוט ב"באר היטב"... אם אין סתירה בדבר! באופן כזה – אי-אפשר להביא את המשיח! ואין זה רק מצד פנימיות העניינים, אלא כן הוא גם על פי נגלה דתורה: כאשר שמעו דבר-מה מהאריז"ל, שהיה גאון גדול גם בנגלה (כדאיתא בלקוטי-תורה בטעמי-

א. ישנו סיפור בספר "שבחי האריז"ל" (שחלק גדול מהסיפורים שבו נמצא גם בכתבי האריז"ל), שגם הוא חלק בתורה, ובמילא גם הוראה בעבודתנו: האריז"ל היה נוהג לצאת עם תלמידיו לקבל שבת בשדה, כפי שהסדר הוא על פי קבלה, שצריכים לצאת לשדה לקבל פני שבת המלכה? פעם אחת, בצאתם לשדה, אמר האריז"ל לתלמידיו: רצונכם שנלך לירושלים לקבל שבת? – אף על פי שמצד ריחוקה של צפת מירושלים לא היה שייך שבהליכה רגילה בגשמיות יגיעו לירושלים לקבלת שבת, מכל מקום, לא היה אצלם פלא על האריז"ל שיוכלו להגיע לשם. – אמנם, כיון שבשביל זה היו צריכים לעזוב את ביתם למשך השבת, אמרו חלק מהתלמידים שצריכים להודיע תחלה לנשותיהם, על דרך לשון הש"ס³: "איזיל ואימליך בדביתהו". מיד נפלה רוחו של האריז"ל, ונתבטלה הליכתם לירושלים. ואמר האריז"ל, שאילו היו הולכים מיד – היו יכולים להביא את המשיח.

(1) בתחלתו (ע' ג).
(2) ראה שו"ע אדה"ז א"ח סרס"ב ס"ד. וש"נ.
(3) ברכות כז, סע"ב.

כתב הרבי נשיא דורנו: "לא ראיתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר הולך לבית-החיים בתשעה באב"⁶³. מנחה: תפילת מנחה – בשעה מאוחרת יחסית⁶⁴. 'אגרא דתעניתא' (=דמי הסעודות שנחסכו בגלל התענית) – נותנים לצדקה לפני תפילת מנחה⁶⁵. מתעטפים בטלית ומניחים תפילין בברכה. קריאת-שמע (כדי לומר קריאת-שמע בתפילין, אומרים את כל שלוש הפרשיות⁶⁶). שיר-של-יום. אין כאלוקינו, וכל השיעורים (וענייני בית הבחירה⁶⁷) השייכים לשחרית⁶⁸. אחר-כך⁶⁹ סדר תפילת מנחה: וידבר. קטורת. אשרי. חצי קדיש. קוראים 'ויחל' לשלושה אנשים, והשלישי מפטיר ב"דרשו ה' בהימצאו". יהללו. חצי קדיש⁷⁰. שמונה-עשרה. אומרים 'נחם' (63 ספר-המנהגים עמ' 47. וראה הסבר ע"ז באג"ק חלק יא עמ' שז). 64 ספר-המנהגים שם, ע"פ שו"ע אדה"ז סימן קכט. וראה בס' 'מנהג ישראל תורה' ס' תקנ"ה ס"ק ב, שיש המתפללים מנחה גדולה בת"ב כורזין מקדימין להנחת תפילין, ודחה זאת. וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מתפלל בקביעות בכל התעניות, כולל תשעה באב, בשעה הרגילה לתפילת מנחה בכל יום (15:15). בכף-החיים ס' תקנ"ט ס"ק יט הביא מס' פתחי-עולם (שמחברו היה מחסידי חב"ד), שבמנחה תולין את הפרוכת במקומה כמו שלובשים את הטלית. וכן מנהגו, וכך נהגו אצל הרבי (הרה"ח ר"ל ש' גרונר). 65 כדאיתא בספרים (מטה-משה ס' תשנ"ו, אליה רבה ס' תקס"ו ס"ק ב) שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שדמי המאכלים שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלו לקדושה ממש – ה'תועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460. 66 ודלא כמשה-ברורה ס' תקנ"ה ס"ק ה. וראה בס' 'מנהג ישראל תורה' ס' תקנ"ה ס"ק ג, ובספר 'נטעי גבריאל' הל' בין-המצרים, בשו"ת שבסוף הספר (במהדור"ב – סימן יט) בענין זה. אך אין לחזור תיבות ה' אלוקיכם אמת" (ראה אג"ק חט"ז עמ' רצד). 67 ראה ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 (ושם, שיש לזה השלמה במוצאי היום). אך בשיעור הרמב"ם היומי, ההוראה במורה-שיעור, המוגה, היא ללמוד (רק) במוצאי תשעה באב. (ראה 'התקשרות' גיליון כח עמ' 16, גיליון לו עמ' 15 וגיליון נב עמ' 16). 68 ספר המנהגים. ראה גם אג"ק חלק יז עמ' קמו, שטוב ללמוד שיעורי חת"ת בסמוך לשחרית. ובשו"ע אדה"ז ס' קנה ס"א, שכן עדיף לגבי כל שיעורי תורה הנלמדים ביום. 69 ספר המנהגים. סדר התפילה – לוח כולל-חב"ד. 70 כשהתפלל הרבי כש"ץ, התחיל את החצי קדיש במנחת ת"צ מייד לאחר סיום ברכות ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו אמרו 'יהללו' והחזירו את הס"ת לארון-הקודש.

(השלמה – אחרי חצות הלילה, כרגיל⁵⁵). אמירת חומש ותניא דחת"ת היום: רק לפני מנחה⁵⁶ ואילך (השלמה – מצאת הכוכבים, כרגיל). לימוד הרמב"ם היום: רק במוצאי היום⁵⁷. לימוד ענייני בית-הבחירה היום: אחרי חצות היום⁵⁸ (השלמה – מצאת הכוכבים)⁵⁹. עד חצות היום⁶⁰, אסור לעשות מלאכה שיש בה שיהוי קצת. ואין מכינים צורכי סעודה⁶¹. ואין יושבים על הספסל⁶². 55 מפשטות הלשון בספר-המנהגים "וכל השיעורים השייכים לשחרית". 56 ספר-המנהגים – מנהגי ת"ב. לכאורה, את שיעור התניא ניתן היה לומר בבוקר, ראה לעיל ובהערה 34, אבל מהלשון 'כל השיעורים' משמע שסדר האמירה צ"ל דווקא אחרי שחרית. ואגב, התניא שהרבי היה אומר לפני התפילה, לא היה מהשיעור היומי. 57 כן הוא ב'מורה שיעור' לרמב"ם (מוגה). ואולי כיוון שלא רצה הרבי להקל בדיון ת"ב, קבע מראש שילמדו זאת בלילה לימוד כסדרו, לא בגדר 'השלמה' (משא"כ חת"ת, כמבואר באג"ק כרך יג עמ' שלא), אף שבכל יום עיקרו ביום דווקא, כמ"ש בסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 194 הערה 39. 58 והעירני ח"א, שאולי כיוון שמוטר ללמוד ענייני בית-הבחירה אחה"צ – מי שהגיע לשם לפי סדר לימודו, יוכל גם לסיים אז מס' מידות ותמיד, אף שבשיחות (כמה מהן צוינו לעיל בהערה 31) לא נזכרה בפירוש בעניין הסיים היום אלא מס' מו"ק (אלא שברוב המקומות הלשון היא 'בלימוד המותר אז ע"פ שו"ע" וכד'). ועצ"ע. 59 סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 691 סוף הערה 87. והנה בלקוטי-שיחות כרך כח עמ' 286 איתא, שהנאיל והשיעורים בתורה הם "חיי נפשו", הרי זה גם למי "דלא ידע מאי קאמר" (למרות שכמובן, מאותה סיבה, צריך לעשות הכול על-מנת להתעמק בהם), וזה כולל חת"ת, רמב"ם ו'בית הבחירה', עיי"ש. וכנראה שזו גם הסיבה להיתר אמירתם בת"ב אחה"צ (אף שמדינא ניתן היה לאומרים בבוקר, מצד צער, או מדין "להוט אחר התורה", או מצד "סדר היום", אך בפועל ההוראה היא להחמיר ולדחותם לאחר חצות – ראה נטעי גבריאל הל' אבילות ח"ב פרק קו הערות ה"א). וגם אם נאמר ששיעור הרמב"ם נתקן מראש לאומרו בלילה (רק במוצאי ת"ב – כי בכל יום עיקרו ביום דווקא, סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 194 הערה 39) ולא כהשלמה, עדיין צ"ע מדוע בענייני בית-הבחירה לא נאמר דבר זה. ואולי מפני שעניינים הוא "בניין בית" וזה שייך בעיקר לפני תום יום ת"ב. וע"ע. 60 ב'תורת-מנחם – התועודיות' תנש"א שבהערה 23: "כפי שראיתי על הרבי – הנה בתשעה באב לאחר חצות היום לא היתה ניכרת עליו מתיחות ועצבות". 61 וכבר כתבו, שיותר טוב לעסוק בצורכי סעודה אפילו קודם חצות, מאשר לדבר דברים בטלים וכדומה (טור ברקת ס' תקנ"ט ס"ק י). 62 לוח כולל-חב"ד, על-פי שו"ע שם סכ"ב ונו"כ.

(4) ראה שבת כג, ב. רמב"ם הל' חנוכה בסופן. שו"ע אדה"ז א"ח ר"ס רסג.

המצות להרח"ו⁵¹) - היה להם לדעת שאפשר לסמוך עליו שלא יכשיל אותם ח"ו לעשות עניין היפך ההלכה. ומי שמפקפק חס-ושלום בדברי רבו - הרי זו הוראה שחסר בהתקשרות שלו אליו, וכשחסר בעניין ההתקשרות, חסר בדרך ממילא בעניין האחדות, "כולנו כאחד"⁶, וממילא חסר גם בתיבות שלפני "כולנו כאחד"...

כאשר משה רבינו הכריז "מי לה' אלי" - אזי "ויאספו אליו כל בני לוי"⁸, וקיימו את הוראותיו: "הרגו איש את אחיו גו"⁹, באופן ד"האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר גו"¹⁰. ולכאורה - הייתכן: זה עתה שמעו במתן-תורה עשרת-הדברות שבהם אמר הקב"ה "כבד את אביך ואת אמך"¹¹. וכיון ששבט לוי לא חטאו, אלא היו שלמים בכל התרי"ג מצוות - איך היו יכולים

אף על פי שמצד העדר ההתקשרות לא היו תלמידים אלו מוסוגלים להביא את המשיח, מכל מקום, המשיך ללמוד עימהם, כדי שעל ידי זה יוכל לאט לאט להעלותם

איתא בגמרא⁷: "בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא" ("שבקינן לחכם לעשות כהוראתו, והדר מותבינן ליה ללמוד אם יפה הורה"). ולכאורה, אם יש מקום לקושיא ("מותבינן") - היתכן ש"עבדינן מעשה"? והביאור בזה - כנ"ל - שבעניינים שנמסרו לרבנן, נדרש לכל לראש עניין ההתקשרות, ופירוש הדברים על פי נגלה - שיש לדעת שרבנן הם לומדים גדולים, ואפשר לסמוך עליהם. ומה שיש לו קושיא - הרי זה רק משום שחסרה אצלו היגיעה האמיתית בתורה, וכשתהיה אצלו היגיעה האמיתית, ויזכה לזה - יראה שהדין הוא כדבריהם של רבנן. ופנימיות העניין - שצריכה להיות התקשרות וקבלת-עול. צריכים לציית לדבריהם של רבנן בלי שום חשבונות כלל.

ב. וזהו ענינו של יוצא צבא - שאין לו שום חשבונות. לא קיימת אצלו שום מציאות כלל; ישנו רק המפקד והוראותיו. וכפי שמצינו בשבט לוי:

(5) ואתחנן (סוד העיון). וראה גם בשער המצוות שם. (6) נוסח ברכת "שים שלום". (7) עירובין סז, סע"ב (ובפרש"י). וראה גם תו"מ ח"ב ע' 146.

אין אוחזים את הציציות בברוך-שאמר ובקריאת-שמע⁴².

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה לובש הטלית בבוקר ופושטו, ואחר-כך מניח התפילין ומתפלל בהן - כל זה בחדרו, שלא ירגישו בדבר. ובעת שהתפללו - אמר תהילים וכיו"ב⁴³.

הש"ץ אומר 'עננו' בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. שכח לאומרה ונזכר קודם שאמר "ה" מחתימת רפאנו - חוזר ואומר 'עננו' ו'רפאנו', ואם כבר אמר "ה" - אומר 'עננו' בברכת 'שמע קולנו' וחותר: "ברוך אתה ה', העונה בעת צרה ושומע תפילה". שכח גם שם - אומרה ככרכה בפני עצמה אחר 'שים שלום'⁴⁴.

בשחרית אין נשיאת כפיים, ואין הש"ץ אומר: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו". אין אומרים תחנון. הש"ץ אומר חצי קדיש. קוראים לשלושה אנשים⁴⁵ בפרשת ואתחנן "כי תוליד בנים", והשלישי הוא המפטיר. חצי קדיש⁴⁶. הפטרה בירמיהו (ח,יג

הטור סי' ח והשו"ע שם סי"א "עיקר מצות ט"ק ללבושו על בגדיו" - ז"א שמדין השו"ע (והרמ"א - שלא הגיה ע"ז מאומה) אין להוציא הציציות לחוץ עד חצות [כמ"ש בלוח דבר בעתו, וכן נהגו בישיבת תו"ת בצרפת], ודלא כמנהג העולם ואנ"ש. בנטעי גבריאל ס"פ נו סיים, שמנהג העולם ללכת בט"ק כרגיל, ועם זאת הביא בפנ"ח סכ"ב את מנהג העולם שלא לאחוז את הציציות בק"ש כדלהלן, וכתב שם שמקורו מהאמור לעיל, וה"ו תרתי דסתי. הברכי יוסף שם הביא שראה להמקובל מוהר"ר שלום שרעבי שהניח טו"ת כרגיל בשחרית. אך מהנהגת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב המובאת בפנים מוכח שאפילו למנהג רבותינו אין זה "כרגיל", שהרי רק לבש את הטלית ומייד פשטו ואח"כ הניח תפילין (בלבד) והתפלל. למעשה יש ללבוש את הט"ק שישנו בו בלילה, או עכ"פ ללבוש כשהידיים אינן נקיות, כדי שלא להתחייב בברכה (ראה לקט ישר עמ' קי ענין ג, משנ"ב ס"ק ב, ולוח דבר בעתו).

(42) מנהג העולם, נטעי-גבריאל פנ"ח סכ"ב וש"נ.

(43) משיחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע - ספר-המנהגים, ועיי"ש בהערה. וראה 'רשימות היומן' (הנ"ל הערה 34).

(44) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ע"פ שו"ע אדה"ז סי' קיט ס"ה.

(45) מי שאינו מתענה - ישתדל (אם אפשר - באמירה לגבאי מראש) שלא יקראוהו לעלות לתורה, ראה הדעות בס' פסקי-תשובות סי' תקס"ה ס"ק ז.

(46) וכן נהג הרבי (בשנת תשמ"ח), וכמ"ש בשערי-אפרים שער ח סעיף צט, וזאת למרות דברי אדה"ז (ע"פ המג"א) בשו"ע שלו סי' רפב ס"ב ו"ח, שאין להפסיק בקדיש בין המפטיר להפטרה (וכמו שהקשה בגיליון רע"א לסי' תקנ"ט ס"ד). וראה בס' בירור-הלכה תנינא סי' תקנ"ט, שריכוז עשרות שיטות הסוברות שיש לנהוג כן (אך לא ביאר הטעם). הנושא נדון ב'התקשרות', גיליונות: תת"ו, תתמ"ז, תתנ"ו.

- ט,כג) "אסוף אסיפם"⁴⁷. מחזירים הספר לארון. "יהללו".

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב היה עולה למפטיר. ולפעמים גם בשחרית וגם במנחה⁴⁸.

אמירת כל הקינות⁴⁹. אשרי. ובא לציון גואל, ומדלגים פסוק "ואני זאת בריתי". קדיש שלם בלא תתקבל. עלינו. קדיש יתום. בסיום תפילת שחרית אין אומרים 'שיר של יום' ו'אין כאלוקינו'. לאחר מכן קורא כל אחד ואחד לעצמו 'איכה'⁵⁰.

אם יש ברית-מילה, מלים אחר הקינות⁵¹. האב והאם, המוהל והסנדק מותרים ללבוש בגדי שבת (אך לא נעליים) עד אחר המילה. מברכים על הכוס ונותנים לתינוקות⁵². אין 'שאלת שלום' בתשעה באב. וכן אין לומר 'בוקר טוב' וכדומה, או לשלוח שי לחברו. מי שאינו יודע מכך ונותן שלום, משיבים לו בשפה רפה ובכבוד ראש, וטוב שיודיענו שתשעה באב היום⁵³.

אמירת תהילים היום: רק לפני מנחה⁵⁴ ואילך

(47) מ"א סי' תקנ"ט ס"ד.

(48) ספר המנהגים.

(49) לאמירת פיוט 'אלי ציון' - נהג הרבי לעמוד (המנהגים השונים בזה ראה נטעי-גבריאל פרק סא סעיף יב, וש"נ).

אין אומרים את הקינות שחוברו בדורותינו לזכר קדושי השואה (ראה 'כפר חב"ד' גיליון 1005 שהרבי שלל זאת. וראה נטעי-גבריאל שם סי"ד).

(50) לוח כולל-חב"ד. אצל אדמו"ר מהורש"ב בשחרית היו מסיימים את התפילה בשעה 12:30 לערך [ואם התחילו בשעה מוקדמת יחסית, הרי שהאריכו הרבה בקינות. וראה בשערי-תשובה ר"ס תקנ"ט, שבמקום שאין מאריכין בקינות, טוב שלא להשכים, בענין שישוה באמירת הקינות עד סמוך לחצות היום], ואחר כך היה אומר [לעצמו, לא בצביון] 'איכה' במשך שעה וחצי לערך, ורק אחרי כן ישב על כסא כרגיל - ספר-המנהגים עמ' 48.

(51) בספר מהרי"ל - מנהגים (הוצאת מכון-ירושלים ס"ע רנה) איתא, שאז, ב'ובא לציון', כן אומרים 'ואני זאת בריתי'. וצ"ב מנהגנו בזה.

(52) לוח כולל-חב"ד.

(53) שו"ע סי' תקנ"ד ס"כ ומשנה-ברורה שם.

(54) ראה בס' 'תורת מנחם - מנחם ציון' ח"א עמ' 312 שהרבי הסביר בשתהילים יש 'נעימות ומירות' שוהו ענין של שמחה, שלכן לא אמר תהילים (ברבים) בימי השבעה' בשנת תשמ"ח, עיי"ש הציון לענין ת"ב בשחרית. נשים רשאיות, לכאורה, לומר (אם נוהגות בזה): שיר-של-יום, 'אין כאלוקינו, חת'ו(מה שהורה להן הרבי) ענייני 'בית הבחירה' - מייד אחרי חצות היום. גברים אומרים זאת כדלהלן רק אחרי ק"ש בתפילין דרש"י - כנראה כסדר ההשלמה דשחרית.

אחר הקינות - 'ואתה קדוש', קדיש [שלם, ללא תקבל²⁵]. עלינו, קדיש יתום²⁶. אָבֵל בתוך ה'שבעה' רשאי ללכת לבית-הכנסת בלילה וביום עד גמר הקינות²⁷.

תלמוד תורה: אפילו בתשעה באב, ש"אסור לקרות בתורה משום שנאמר 'פיקודי ה' ישרים משמחי לב'²⁸ - חייבים ללמוד תורה בכל רגע ורגע, אלא שהלימוד הוא בחלקי התורה המתאימים ליום זה²⁹.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה לומד בכל שנה ושנה בתשעה באב מדרש 'איכה רבה', וסוגיית 'רבי יוחנן' דפרק הניזקין (גיטין נה סע"ב - נח סע"א)³⁰. גם במשך המעט-לעת דתשעה באב יש לערוך 'סיום' (על מסכת מועד-קטן, שהוא מהעניינים המותרים ללמוד ביום זה)³¹.

"בליבאוויטש היו משחקים בתשעה באב עם 'בערעלאך'... ולא היה זה 'שלא ברצון חכמים'..."

25) קדיש של הש"ץ: יהא שלמא - כיוון שהוא לאחר אמירת פסוקים. ללא תקבל - כי כבר אמר תקבל מיד אחרי שמו"ע. וראה ערוך השלחן שם ס"ג. וע"ד האמור במג"א ר"ס תרצ"ג.

26) לוח כולל-חב"ד.

27) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע ונו"כ סי' תקנ"ט ס"ו.

28) שו"ע או"ח ר"ס תקנ"ד.

29) "ראה שו"ע שם ס"ב. וראה שדי-חמד, אסיפת-דינים, מערכת בין-המצרים ס"ב ס"ב, על-דרך ובדוגמת קדימת הלימוד בעניינים שהזמן גרמא, הלכות החג בחג וכיו"ב, בכל השנה. ראה טושו"ע ודאדה"ז או"ח ר"ס תכט, ובט"ז שם" - ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 574 (וכ"כ בילקוט-יוסף ח"ה עמ' 580, ובנטעי-גבריאל מהדו"ב ח"ב פרק עה הערה יז. וע"ש בשו"ת

שבסוף הספר סי' יז. ועיין ביאור בזה בישיבת ש"פ דברים תשל"ד (שיחות-קודש ח"ב עמ' 342-340, נעתק ב'התקשרות' גיליון תיט עמ' 17)). וראה לקוטי-שיחות חלק ט' עמ' 250, שבשנת תש"ל

המליץ כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כשהורה באותה שנה על עריכת משמרות ללימוד במשך כל היממה דתשעה באב, שהמתאים ביותר בלימוד ענייני דיומא הוא רשימות כ"ק אדמו"ר ה'צמח-

צדק' על מגילת איכה. בספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63 מובא "שביים י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר - ולא נתפרסם כלל וכלל) בתורה (בנביאים) פרשת היום ע"ד 'צום הרביעי' ו'צום החמישי' (על-דרך שבכל יום

אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)". פרשת היום: מלכים-ב כה, א-כא. ימייהו לט, ב-י. נבי-כז. דברי הימים-ב לוי, כ-כ.

30) ספר-המנהגים.

31) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 הע' 189 (ועד"ז בכ"מ, כגון לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 336, כרך כח עמ' 287, סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564 הע' 117 וסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועמ' 733). וראה להלן הערה 58.

בנוגע ללימודי יארצייט בתשעה באב: עד חצות היום, לימוד משניות דאחרי התפילה הוא בפרקי דתענית³² ומועד-קטן (פרק ג) הידועים, ולאחר חצות היום, נוהגים בזה כמו בשאר השיעורים, היינו שהעוסק בזה בכל ימות השנה שומר עליהם גם בתשעה באב³³. לעניין לימוד חסידות, משמע שמותר³⁴. אין נוהגים לישון על הארץ או לשים אבן תחת הראש³⁵.

שחרית: שיעור נטילת-ידיים שחרית בתשעה באב - רק עד קשרי האצבעות³⁶. אם יש לכלוך על-גבי העיניים והרגילות היא לשטוף לכלוך זה במים - מותר³⁷. אין מברכים "שעשה לי כל צורכי"³⁸ עד למחרתו³⁹. בשחרית⁴⁰ אין מניחים טלית ותפילין⁴¹.

32) אולי הכוונה למשניות ממסכת זו העוסקות בענייני התעניות, מפ"א מ"ד עד ספ"ג.

33) אג"ק חלק יא עמ' שו. ומציין שם ללוח היום-יום ביום זה, והכוונה לומר שלימודי יארצייט דינם כמו שיעורי חת"ת. (ומה) שבתשעה באב תשמ"ח סיים הרבי במנחה דת"ב את המשניות דמו"ק, הייתה הנהגה חד-פעמית).

34) בספר-המנהגים עמ' 77 מובא בשם הרה"צ הרה"ח ר' הלל מפאריטש ז"ל, שאבל ר"ל בימי השבעה לומד פנימיות התורה. והרי אבל חמור בעניין זה מתשעה באב, כמבואר בטור יו"ד סו"ס שפד. וראה 'רשימות היומן' עמ' קנה), "שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

למד פעם דא"ח בתשעה באב, "וכנראה למיגרס בעלמא" [כ"כ המאירי מו"ק כא, בקשר לדברי מוסר]. וראה גם ספר-המנהגים עמ' 46 והערה 11. וע"ע 'לשמע אזן' ס"ע רטו. ומ"מ רצוי ללמוד מענייני דיומא, ראה המובא לעיל הערה 29, ולהלן הערה 40.

35) ספר המנהגים.

36) שם עמ' 47. ובמכתב המצויין שם: "בתשעה באב, מפני החלישות שבקדושה אין הטומאה מתאוה כל-כך לשרות... ומתפשטת רק עד קשרי אצבעותיו" - אג"ק ח"ג עמ' קמו, עיי"ש.

37) לוח כולל-חב"ד, על-פי שו"ע אדה"ז סי' תרי"ג ס"ג.

38) סידור אדה"ז, וכן הוא בכתבי האריז"ל - ספר-המנהגים שם. (39) הוראת הצמח-צדק בשם רבנו הזקן. ודלא כיש נוהגים לברך בלילה כשנועל הסנדל - ספר-המנהגים שם.

40) ולכאורה, כיוון שאין מניעה ללמוד היום פנימיות התורה (ראה לעיל הערה 34), הנהגים לומר פרק תניא לפני התפילה (סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 412, ובכ"מ. ובסה"ש תש"נ ח"א עמ' 246: "על הסדר, או באופן אחר"), יאמרו זאת גם היום (ועדיף ללמוד מענייני דיומא, כמו באגה"ת פ"ז).

41) ע"פ ס' המנהגים, מטור ושולחן-ערוך סימן תקנ"ה ס"א. בטור כתב "ויש שאינן רוצין לשנות המנהג, וגם אינן רוצין להיות בלא ציצית, ומתעטפין בטלית-קטן תחת בגדיהם". ובכ"כ בשם האגור (סי' תתמו) "היחידים לובשין ט"ק תחת בגדיהם בלי ברכה". ובשו"ע ס"א כתב זאת כמנהג כללי: "לובשים ט"ק תחת הבגדים בלא ברכה". הביטוי "תחת בגדיהם", הוא בניגוד לדברי

בשליחותם וגרמו נחת-רוח לרבי, נוסף על ההצלחה בענייניהם הפרטיים, הן בגשמיות והן ברוחניות.

וכל זה אינו אלא באופן של "מדה כנגד מדה"¹⁴, אבל ברכתו של הקב"ה הרי היא כמה פעמים ככה. וגם עניין זה יתגלה בקרוב - "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹⁵, והוא - הרבי - בראשם, ויוליך את כולנו, ותלמידי התמימים שהתמסרו להוראותיו

הרי הוא בכלל "הירא ורך הלבב", עליו נאמר "ילך וישוב לביתו":

אין הכוונה שעליו ללכת לביתו לישון... אלא עליו ללכת לביתו, ולקיים בביתו על כל פנים את הוראות המפקד,

ו"מצוה גוררת מצוה"¹⁶ - שעל ידי זה יתעלה במשך הזמן ויהיה "מקושר" באמת, עד שיזכה להיות מאלו שיוצאים למלחמת בית-דוד ומביאים

לשם מה צריכים "סדר" כזה, שתמיד יהיה צורך ללמוד זכות?! - מוטב היה אילו היו מתחילים לציית, ואזי מזמן היו מביאים את הגאולה

בראש, לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו. את הגאולה.

ד. [כ"ק אדמו"ר ציוה שהתמימים שנסעו לערי השדה בשליחות כ"ק אדמו"ר (מוהרי"צ) נ"ע - שכמה מהם נכחו בעת ההתוועדות - יאמרו "לחיים" וינגנו ניגון. ואחר כך אמר:]

אף על פי כן, הרי גם אותם תלמידים שאמרו "איזיל ואימליך בדביתהו" - נשאר האריז"ל לקבל שבת עימהם, וגם לאחרי זה המשיך ללמוד עימהם, ונשארו תלמידיו.

אף על פי שמצד העדר ההתקשרות לא היו תלמידים אלו מסוגלים להביא את המשיח, מכל מקום, המשיך ללמוד עימהם לפי ערכם, באותם עניינים שהיו כלים אליהם, כדי שעל ידי זה יוכל לאט לאט ("ביסלעכווייז") להעלותם למעלה יותר. ואדרבה: מצד זה גופא שהאריז"ל ראה את גודל הרחמנות על תלמידים אלו - הוצרך להישאר עימהם, ללמדם ולהדריכם.

ועל דרך זה בנוגע למדובר לעיל. . בעניין "יוצאי צבא", ש"כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות" לכל עניני העולם, ואם אינו עושה כן, ויש איזו מציאות שעדיין תופסת מקום אצלו,

14) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

15) ישע"י כו, יט.

16) אבות פ"ד מ"ב.

17) ישע"י כז, יג.

18) ראה אגה"ק דהבעש"ט - כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

19) בשלח יד, לא. וראה מכילתא עה"פ.

20) ספר השיחות תרצ"ו ע' 95 ואילך. "רשימות" חוברת יד

ע' 7. ועוד.

איז צוגעבונדן אויבן פאלט מען ניט אַראָפּ אונטן”
(כאשר קשורים למעלה אין נופלים למטה).

והיינו, שאפילו אם מצד עניני עבודתו עלול
הוא ליפול למטה, מכל מקום, אין חשש שיפול
למטה או ימעד (“אויסגליטשן זיך”), כיון שהוא
קשור למעלה. – לא הוא ההולך, אלא המשלח
הוא ההולך (“ניט ער גייט, נאָר דער משלח
גייט”), וכעין עניין “נשתרבה אמתה”²¹ להביא
את “מושיען של ישראל”²².

אבל כאשר חסר בעניין ההתקשרות – אזי יש
לחשוש, כנ”ל.

1. ועל פי זה יובן הטעם שהאריז”ל נשאר לקבל
את השבת בצפת – דלכאורה, כיון שבהליכה
לירושלים היתה תלויה הגאולה, מדוע נשאר
בצפת, הרי היה יכול להוליך את תלמידיו
לירושלים ב”עינים סגורות”?

אך הביאור בזה – שכאשר האריז”ל ראה שיש
תלמידים שמתיישבים בדעתם, והיינו, שישנו
חסרון בהתקשרותם – הרי מעתה גם ההליכה
לירושלים לא תוכל לפעול מה שהיה עליה לפעול.
כדי להיות מ”חיילי בית דוד” – צריכים להיות
שלמים בעניין ההתקשרות. ולא די בהתקשרות
בדיבור בלבד – בכחינת “ויפתוהו בפיהם
ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו
בבריתו”²³ (“ברית” מלשון התקשרות) – אלא
צריכה להיות התקשרות בפועל. לכל לראש צריך
להיות הפועל, ולאחרי זה יכול להיות גם הדיבור,
אבל בדיבור בלבד – לא יוצאים ידי חובה.

(21) פרש”י שמות ב, ה (מסוטה יב, ב).

(22) סוטה שם. ועוד.

(23) תהלים עח, לו.

וכאשר חסר אצלו בעניין ההתקשרות – הרי
מלבד זאת שהוא מפסיד את הטוב האמיתי שהיה
ביכולתו להגיע אליו, אלא עוד זאת, שהדבר נוגע
גם לכלל ישראל – כהוראת הסיפור הנ”ל, שהרי
מזמן האריז”ל ועד עתה עברו כארבע-מאות שנה,
וכל עניני הגזירות וכו’ שעברו על ישראל במשך
זמן זה, הם מצד העדר ההתקשרות להאריז”ל,
שהרי אילו היתה ההתקשרות – היתה באה
הגאולה כבר לפני זמן רב!

ז. איתא בגמרא²⁴: “הנהו בריוני דהוו בשיבכותיה
דרבי זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו
בתיובתא. . . כי נח נפשיה דרבי זירא, אמרי, עד
האידינא הוה. . . בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי
עלן רחמי, הרהרו בלבייהו ועבדו תשובה.”

כלומר: כאשר ישנו מי שהנהגתו אינה כדבעי
– צריכים אמנם ללמד עליו זכות. והעיקר הוא –
שכאשר “ר” זירא” מלמד זכות עליו,

אזי גם הוא מלמד זכות על עצמו... וזה כבר
דבר בלתי רצוי (“דאָס טויג שוין ניט”), שהרי “על
כל פשעים תכסה אהבה”²⁵.

אבל, לשם מה צריכים “סדר” כזה, שתמיד
יהיה צורך ללמד זכות?! – מוטב היה אילו היו
מתחילים לציית, ואזי היו חוסכים ל”ר” זירא”
עבודה... ומזמן היו מביאים את הגאולה על ידי
משיח צדקנו, שיבוא לגאלנו במהרה בימינו.

(מהתוועדות ש”פ שמיני ה’תשח”י. תורת מנחם
כרך כב עמ’ 297-291, בלתי מוגה)

(24) סנהדרין לו, א.

(25) משלי יו”ד, יב.

ואין חולצים הנעליים. ואסור לאכול שני תבשילים,
אבל פירות חיים או חמאה וגבינה חיים, אפילו כמה
מינים, מותר. ואסור לשתות משקאות חריפים,
וקפה או תה מותר. לא ישבו לאכול שלושה ביחד,
ואם אכלו – לא יזמנו. מותר לאכול עד השקיעה.
נוהגים לאכול [בסוף הסעודה – פת טבולה
באפר, וכן] ביצה קשה וקרה טבולה באפר, על-
שם הכתוב “ויגרס בחצץ שיני, הכפישני באפר”¹⁵.
ואם אוכלים תבשיל בסעודה המפסקת, יש נוהגים
לאכול את הביצה אחרי ברכת המזון¹⁶.

יום שלישי

צום תשעה באב¹⁷

באבלות ובתשעה-באב, ישב הרבי על ארגו נמוך, שגובהו מעל ג’
טפחים (וכן דעת בעל ‘מנחת שלמה’ בס’ הליכות שלמה על ת”ב
הע’ 14, נדפס בקובץ ‘שורון’ גיליון יד עמ’ תשפז, וצינו שזה דלא
כמהרש”ם בס’ דע”ת יו”ד סי’ שפז ס”ב).

בירושלמי סוף תענית (פ”ד ה”ו) מסופר שהאמורא רב,
משאל כל צרכו, היה טובל פיתו באפר, ואמר: “זו סעודת תשעה
באב”, לקיים מה שנאמר (איכה ג, טז) “ויגרס בחצץ שיני”, הובא
בב”י סי’ תקנ”ב ובהגהת הרמ”א בשו”ע שם ס”ו. במקביל כתב
הטור שם שבאשכנז נוהגים לאכול [ללא הגבלה באיזה זמן]
ביצים [ובב”י מהגמ”י: קרים וקשים] שהן מאכל אבלים, והביאו
הרמ”א שם בס”ה.

בנטעי-גבריאלי פנ”א סי’ ט”כ כ’ שאומרים לפני ברהמ”ז
‘על נהרות בבל’, וכמדומני שאין מנהגו כן, אלא אומרים
‘שיר המעלות’ כהוראת אדה”ו בסיפורו (נעתק בשער הכולל
פל”ד סי’ ובפסקי הסיפור שבסוף השו”ע הוצאת קה”ת ח”א
במהדורה הישנה עמ’ 349, ומשום-מה נשמט מהמהדורה
החדשה עמ’ תרכו) לומר זאת **בכל יום** שא”א תחנון (ואין
מוסיפים על האבלות יותר מהמוכרח. ואולי אדרבה – יש בזה
משום עידוד, כבכמה עניינים).

(17) בעניין חולה בתשעה באב, בעלמא נהוג לפסוק שיאכל כרגיל
(וראה פסקי-תשובות סי’ תקנ”ד ס”ק ט, שם מביא גם את אלה
שהחמירו לאכול בשיעורים וכיו”ב. נטעי-גבריאלי בין-המצרים
ח”ב פרק סו הערה ח), וכן שמעתי מכמה מרבני אנ”ש שאינם
מכירים כלל פסיקה כזו שיאכל בשיעורין בדומה ליוהכ”פ. ואף
שבשו”ת הצמח-צדק אר”ח (במהדורת תשנ”ד: סי’ קח-קי) מציע
לאכול בשיעורים, הרי שם מדובר: (א) למי שרוצה להחמיר, וגם
זה – רק (ב) לבריאם (שבגלל המגפה דאז ר”ל חייבים היו גם
הם לאכול). ומה שהביא הרבי עניין [כדי-אכילת-פרס] דווקא
ב’מנהגי בין המצרים (ותענית ציבור)’ (בסוף ‘רשימות על מגילת
איכה’ להצמח-צדק, קה”ת תשי”א, עמ’ 61, ומשם לספר-
המנהגים עמ’ 45), כשהכוונה כנראה לחידושו האמור של הצ”צ,
לכאורה כוונתו בשני הקטעים הללו (שיעור עינו **בד’ צומות**]=והרי
בצומות האחרים לכו”ע אין אוכלין בשיעורין] בככותבת, ושיעור

ביום שני, לפנות ערב, חולצים את הנעליים
ומסירים את הפרוכת¹⁸ [וכיסויי הבימה ועמוד
הש”ץ]. בתשעה באב נועלים נעלי גומי וכד או
סנדל שאינו של עור. ודלא כהמחמירים בזה¹⁹.
מדליקים אור רק כפי הנחוץ לתפילה ולקריאת
הקינוח, ולא יותר²⁰. אחר שמונה-עשרה – קדיש
תקבל. יושבים²¹ על הארץ (כנ”ל) וקוראים
‘איכה’. בכל פרק המתחיל ‘איכה’ מגביהים את
הקול יותר²². פסוק ‘השיבנו’ האחרון, אומר הקהל
בקול רם יחד עם החזן²³. בספר-המנהגים מובא
סיפור על הרה”צ מרוזין וחסידיו, בקשר לזריקת
‘בערעלאך’ ומעשי שובבות בתשעה באב. כנראה
הובאו הדברים כדי שלא ירבו באבלות יותר מד²⁴.

אכילת פרס) היא רק לענין זה, שמי שאכל בשיעורין בכל התעניות
נקרא ‘מתענה’ ויאמר עננו ויעלה לתורה (כמ”ש בפסקי תשובות
סי’ תקס”ו אות ו בשם שו”ת מהר”ם שיק סי’ רצ, מרחשת ח”א סי’
יד, ובשם הגרש”ז אויערברך, הובא גם בש”ש כהלכתה בהערות ס”פ
לט). וראה קובץ ‘אהלי שם’ גיליון 3, עמ’ קח.
חולה וקטן האוכלים סעודה, אומרים [‘שיר המעלות’ – כדלעיל
בהערה הקודמת] ‘נחם’ בברהמ”ז רק לאחר ‘הרחמן’, כיוון שיש
פלוגתא אם לאומרו בברכה שלישית (ראה שער-הכולל פל”ד סי’ ט,
נטעי-גבריאלי פרק סו סעיף יא ושי”נ).

(18) לוח כולל-חב”ד.
(19) עיין שער-תשובה ואחרונים בסימן תרי”ד. דרכי-חיים-
ושלום ס”ק תרע”ג – ספר-המנהגים עמ’ 46.

(20) שו”ע סי’ תקנ”ט ס”ג, וראה ‘מנהג ישראל תורה’ שם ס”ק ז.
ה’ נרות הנהוגים בעמוד הש”ץ, מדליקים היום וגם מחר כרגיל.
מי שיצא לצרכו, מותר ליטול ידיו עד קשרי אצבעותיו לתפילה
(שו”ע אדה”ז סי’ תרי”ג ס”ד-ה). ותמיד רצוי לגעת במקום
המכוסה, כדי ליטול ולברך אשר יצר בידיים נקיות, שם). במטה-
אפרים שם כ’ שהנוטל בכל השנה ג”פ יכול גם עתה ליטול כך,
והובא בכמה ספרים ללא חולק. ולפ”ז ניתן בשחרית, לאחר לבישת
הבגדים, ליטול ידיו שוב עם מגבת כנהוג כל השנה (אלא שרק עד
קשרי אצבעותיו) כדי לברך ברכות-השחר.

בדברים שבין איש לאשתו נוהגות היום כל ההרחקות שבסי’
קצ”ה (כמבואר בשו”ע אדה”ז סי’ תרט”ו ס”א ביוהכ”פ, ודין
ט”ב זהה ליו”כ כדבריו בקו”א יו”ד סי’ קפ”ד ריש ס”ב ק). וכנראה
שמסביבה זו, כשחל ברי”מ היום, אין לוקחים זוג לקוואטר (ראה גם
בנטעי-גבריאלי ח”ב פרק פא סי”ז והערה כ).

(21) היינו לא רק שלא יישב על הספסל, אלא שיש לקרוא איכה
וקינות לא בעמידה אלא דווקא בישיבה על הקרקע. כן הביא בס’
‘מנהג ישראל תורה’ שם ס”ק ה מס’ נוהג כצאן יוסף, ומשמעות
הרוקח, מהרי”ל, כל בו וסדר היום, עיי”ש.

(22) לוח כולל-חב”ד.

(23) רמ”א סי’ תקנ”ט ס”א.

(24) וראה ‘תורת-מנחם – התוועדות’ תשי”א ח”ב עמ’ 262.

הלכות ומנהגי חב"ד

ערב שבת קודש

ה' במנחם-אב

יום שני

ח' במנחם-אב, ערב תשעה באב

ב' שבת חזון' לובשים בגדי שבת¹.

שבת-קודש פרשת דברים

ו' במנחם-אב, 'שבת חזון' 2

בקריאת התורה מסיימים לכוהן "כאשר דיבר לכם" ומתחילים ללוי "איכה אשא לבדי", כנדפס בחומשים הרגילים³.

גם השבת עורכים 'סיום' עם סעודה⁴. מנחה⁵. פרקי-אבות - פרק ג'.

מוצאי שבת קודש: מבדילים על היין⁶.

(1) ספר-המנהגים עמ' 46, שכן נהג אדה"ו, ושי"נ לפוסקים הדנים בעניין זה, וראה המובא בנדון ב'לוח השבוע' לשבת שעברה. הטעם - כדי למנוע אבילות דפרהסיא בשבת. ולהעיר מהנהוג בין אנ"ש (וכלל החסידים - נטעי-גבריאל פכ"ה הערה טו), שאף את פסוקי התוכחה מהפסרת 'חזון' [אבל - גם את הפסרת ת"ב שחרית] אין קוראין בניגון איכה, שלא כמנהג העולם (המובא בשו"ת הריב"ש סי' קיב, מג"א סי' רפב ס"ק יד, שערי-אפרים שער ט סכ"ז). וראה 'מנהגי ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק ג.

(2) "מצווה לפרסם (ו"בשם אומר") אודות תורת הרה"צ מברדיצ'וב בעניין 'שבת חזון' ש'חזון' מלשון ראייה, שבו מראים לכל אחד ואחת את המקדש דלעתיד מרחוק" - 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 132.

(3) כך נהגו אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בליובאוויטש, ולא כנדפס בס' המנהגים ס"ע 31 ובלוח כולל-חב"ד. וראה בקשר להנהגה זו ב'לוח השבוע' לשבוע שעבר, הערה 6.

(4) סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (נתקב ב'לוח השבוע' בשבוע שעבר).

(5) הסיבה לאריכות הקטעים לעולים בקריאת התורה בפרשת 'ואתחנן' במנחת-שבת ובימי שני וחמישי, היא לכאורה מפני שאין רוצים לסיים או להתחיל ב'בית פעור'. וע"ע.

(6) בלוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקנ"א ס"י, כתב שנותנים לשתות לתינוק שהגיע לחינוך בענייני ברכות, אך עדיין אינו יודע להתאבל על ירושלים [ובאמת קשה להגדיר מצב כזה. וראה א"א להרה"צ מבוסטאטש על אתר], ואם אין תינוק - שותה המבדיל בעצמו, ע"כ. וראה שיחות קודש תשל"ח ח"ג עמ' 496 (בהוצאה

אחר חצות היום, לומדים דברים המותרים בתשעה באב, כמו איוב, ובדברים הרעים שבירמיהו, ומדרש איכה⁷.

אמירת שיעורי חת"ת היום: לכתחילה - לפני חצות היום⁸. כדיעבד - עד השקיעה⁹.

לימוד רמב"ם: רק לפני חצות¹⁰ (השלמה - רק במוצאי תשעה-באב).

לימוד ענייני בית-הבחירה (ע"פ סדר לימודו של כאו"א): כמו בחת"ת דלעיל¹¹. במנחה אין אומרים תחנון¹².

סעודה המפסקת¹³:

נהוג לשבת על הארץ (בהפסק איזה דבר¹⁴)

החדשה: ח"ד עמ' 388), שבמוצ"ק מטו"מ, ב' מנ"א, שכח המבדיל (הת' הר"ר ישראל-מרדכי שי' קאזאמינסקי] והחל לשתות את היין מהכוס, והרבי הורה בידו תנועת-תמיהה, ואמר [או סימן בידו] שיתנו לילד לשתות [היו שם מעט בחורים. הילד היה אלחנן-דוב שי' בר"ד מרוזוב, בן י"א אז, שחונך בביתו שלא לשתות מהיין ולכן סירב לראשונה, ושוב סימן לו הרבי לשתות, ולבסוף נענה] וכשהילד שתה, חיך הרבי (ביתר, ויצא לחדרו] (והוא מרשימת הרה"ח ר' שלום-יעקב שי' חזן, ההוספות במוסגר מפי ר' אלחנן ואחרים שהיו שם).

(7) לוח כולל-חב"ד (מנהג ישראל, רמ"א סו"ס תקנ"ג).

(8) כנ"ל.

(9) כיוון שאף בת"ב עצמו אהה"צ (שאסור מדינא) אומרים חת"ת כדלהלן.

(10) כן הוא ב'מורה שיעור' להרמב"ם (מוגה).

(11) ע"פ ההוראה ללומדם בת"ב אהה"צ. וראה להלן הערות 57, 58.

(12) את פרקי המשניות שאומרים חיובים ובעלי יארציט אחרי התפילה, אומרים בתפילה זו כרגיל, ראה להלן ע"י ציון 32, שמתירים זאת אפילו בת"ב אהה"צ.

(13) ע"פ לוח כולל-חב"ד.

(14) המקור להימנע מלשבת על הקרקע ממש, מובא בשע"ת סי' תקנ"ב ס"ק ג. וראה כף-החיים שם ס"ק לט, ובילקוט-יוסף ח"ז עמ' קכט, המקליין בזה. וראה בארוכה בס' 'מנהגי ישראל תורה' שם ס"ק ו.

אוצרות המכתבים עדיין נובעים ומתגלים

המכתבים שהודפסו בסופי כרכי 'לקוטי שיחות' הותאמו לתכני הפרשיות באותן כרכים • האם בקשת הרבי מהחסידים להוציא 'ביכלעך' שיש ברשותם מכוונת לאגרות קודש שזכו לקבל בדור השביעי? • רשימה שנייה בעקבות מכתבי ה'הוספות'

החסידות, תורת החסידות, הפצת המעיינות וכו' (אף שלא נזכר בהם על-דבר י"ט כסלו). "לקט מכתבים בענייני חינוך - הוספה לפרשת אמור (מפני ריבוי החומר כו' נדפסו במדור בפני-עצמו)" נדפסו בכרך כב.

בכרך כג נכללו "לקט מכתבים בענייני הרבצת התורה וחיוזוק היהדות" בתור הוספה לי"ב-י"ג תמוז (מפני ריבוי החומר כו' נדפסו בסיום הספר ונחלקו לכמה מדורים).

"מדור זה לפרשת ואתחנן כולל לקט מכתבים בענייני תלמוד תורה; פרשת עקב - בענייני תפלה נוסחה ודיני; ענייני ארץ ישראל, התקשרות לצדיקים; מדור ט"ו-ח"י אלול - מכתבים ושיחות על-דבר ישיבת תומכי תמימים" - ב'לקוטי שיחות' כרך כד.

וכך גם כרך יד שקדם לו: "מדור" המכתבים לפרשת עקב כולל (כמו בלקוטי שיחות כרך ט) לקט מכתבים בענייני תפלה, נוסחה ודיני; "מדור" לט"ו-ח"י אלול כולל שיחות ומכתבים על-דבר ישיבת תומכי תמימים.

להוציא את האוצרות

בעקבות דברים שאמר הרבי בנר חנוכה תשמ"ו - 'התוועדות תשמ"ו' כרך ב' עמ' 130, פרסם כותב השורות את הדברים הבאים ב'כפר חב"ד' בחורף תשמ"ו (במדור קוראים כותבים) גיליון

המכתבים שנדפסו בהוספות לכרכי ה'לקוטי שיחות' היו כאלה שהיה בתוכנם שייכות וקשר לענייני הפרשיות והמועדים של אותו כרך בו נדפסו. ובנוסף לכך - בחלק מהכרכים נוספו מקבצים בנושאים מיוחדים:

לדוגמא - כרך יא: "...מדור" המכתבים לפרשת יתרו כולל לקט מכתבים בענייני השקפה בשייכות לתורה ועם ישראל". ובדומה לו - כרך כא: "לפרשת יתרו כולל לקט עניינים בהשקפה בשייכות לתורה ואמונה ועם ישראל, וגם בשייכות ל"חוק" מיהו יהודי והקמת "החזית הדתית" בארץ הקודש".

כרך יו"ד - "מדור" המכתבים לחג הגאולה י"ט כסלו - ראש השנה לחסידות - כולל (חומר רב של) ענייני הסברה בשייכות ללימוד החסידות, לתוכן עניינה של תורה, חסידות וכו' וכו'.

"מדור" ההוספות לפרשת לך [ב'לקוטי שיחות' כרך טו] כולל כמה מכתבים על-דבר איסור החזרת השטחים וכו'.

ובסוף כרך יג נאספו שיחות ומכתבים על-דבר המבצעים הכלליים הידועים אשר אודותיהם החל הרבי לדבר בשבת פרשת במדבר תשל"ד, וכן מכתבי התעוררות אודות חינוך תשב"ד בקיץ תשל"ג בקשר למה שנאמר "מפי עוללים ויונקים יסדת עז להשביית אויב ומתנגם".

כרך כ: "כמה מכתבים על-דבר לימוד

221 (כ' טבת תשמ"ו) עמ' 26 תחת הכותרת: להוציא ה'אוצרות'.

"ישנם דברים פשוטים וקלים לביצוע אשר השפעתם היתה גדולה ונפלאה אילו היו נעשים. אך העדר שימת הלב גורמת לאי-עשייתם ו"הפצת המעיינות" יוצאת נפסדת.

"כלפי מה הדברים אמורים?"

"הפעם רק דוגמא, והיא מעניין שהוא צורך השעה.

"בשיחתו הקדושה בנר חמישי של חנוכה השנה פנה כ"ק אדמו"ר שליט"א וביקש כי "כל אלו שיש ברשותם כתבים או 'ביכלעך' של דרושי החסידות שלא נדפסו עדיין – מתבקשים לשולחם בהקדם הכי אפשרי להנהלת קה"ת, על מנת לפרסמם בדפוס, ואשרי חלקם וגדול זכותם – שעל ידם יתוסף בלימוד תורת החסידות, באופן של הפצה לרבים, עד למקום ה"חוצה".

"רבים מאנ"ש וה'תמימים' ובפרט הצעירים אשר גדלו ב"דור השביעי", הרגישו כי לא אליהם הדברים מכוונים! שכן, אלו גדלו בדורנו זה אשר הרבי שליט"א הדפיס ומדפיס ריבוי עצום בלי סוף של תורת רבותינו נשיאינו נשמתם-עדן, ומעולם לא נזקקו ל"כתב" או "מאמר" ישן. כך שבאמתחותיהם לא קיימים אלה כלל. ההנחה הכללית היא שהדברים מכוונים לאותם חסידים מבוגרים ו"זקנים" אשר עלו מארצות הגולה ונשתתרו אצלם כתבי"ק של הרביים או "מניחים" – חסידים רושמי המאמרים – מדורות קודמים. וחסל.

"אך בעיון קל לא כן הוא, והדברים שייכים (כמעט) לכל אחד מאיתנו, הא כיצד?"

"במשך שלושים ושש שנות נשיאותו יצאו מתחת ידי הרבי שליט"א רבבות איגרות של תשובות ומענות בכל התחומים. נגלה, חסידות, יראת-שמים, הפצת המעיינות ועד ... עניינים פרטיים כפרנסה, רפואה וכדומה. הכתבים אלה מהווים למעשה תורת חיים שלימה ומקור בלתי נדלה של מחשבת היהדות בכל המישורים, גשמיים כרוחניים כאחד.

"מכתבים אלו נכתבו לאנשים ואישים שונים. אך אין כל ספק שחלק חשוב מהם נמצא בידי אנ"ש. רק חלק קטן מהם נהגו בהם מנהג "טוב

עין" ומסרום בהזדמנויות שונות לדפוס. וכך זכינו שבהוספות לכרכי "ליקוטי שיחות" הופיעו לאור עולם מאות מכתבים וקטעי מכתבים ואשר מהווים נר לרגלי רבים מאחינו בני ישראל ונהנים מהם עצה ותושיה. אך, כאמור, רבים הם אלו שהניחו את המכתבים שקיבלו בעצמם (או צולמו והעתיקו מאחרים) באמתחותיהם וארכיוניהם למשמרת עולם.

"יתבונן נא כל אחד שנמצאים אצלו מכתבים – או יודע על כאלה שבאמתחותיהם מצויים ובשכנוע קל יוכל להשיגם או לשכנעם שישלחו הם.. ויערוך "חשבון צדק" בינו לבין עצמו, האם אין הוא בכלל "מונע בר" – מאותם אלפים שיוכלו ליהנות מאור זה, שיקרא שוב את דברי הרבי שליט"א בגודל זכותו ("אשר חלקם וגדול זכותם") "ויגיע למסקנה שגם אליו הדברים מכוונים!"

"סימוכין אשר יוכלו לעורר זריזות והינה גם "נתינת כח" בענין זה – בפרט לאלו ה"אספנים" למיניהם – הנני מוצא בעובדה היסטורית שאירעה בשנת תשמ"א. בשלהי אותה שנה החלו בהכנת הסידרה הנפלאה "אגרות קודש" מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע עורך הסידרה הרב שלום דובער שי' לוי – מספר (ב'מבוא' לכרך ב' ע' 449) על הסיבה שהביאה להדפסת הסידרה, והיא; בקיץ של אותה שנה הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א למסור את אוספו הפרטי – ממכתבי הרבי מהוריי"צ – והורה "לסדרם על מנת להוציאם לאור" – דבר שחייב את תחילת ריכוז וקיבוץ המכתבים שבידי אנ"ש וכו'. וכך זכינו להופעת הסידרה.

"כמדומני שהדברים מדברים בעד עצמם. כ"ק אדמו"ר שליט"א זכאי ליחס שכזה מאתנו, והנהגתו זו צריכה לשמש דוגמא עבורנו. הרבי שליט"א כחסיד (ובה"א הידיעה) של חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, לא היסס להוציא את אוספו הפרטי, לזכות בו אותה ואת כלל ישראל, וגם עלינו ללכת באורחותיו.

"מה שעל כל אחד שבאפשרותו להשיג מכתבים כאלה לעשות בפועל, הוא לשלוח העתק (צילום) מהם ל'ועד להפצת שיחות' 788 איסטערן פארקווי ברוקלין נ"י. ויהיה בזה ממזכי הרבים שבמעשהו זה יזרז ללא כל ספק את הגאולה השלימה".

בקשה מהרבי

מה שנתגלה אחר-כך עפ"י ארכיון ה'ועד להפצת שיחות' הוא כי בשנת תשמ"ג, כאשר התכוננו להוציא-לאור את כרך כ"ב של לקוטי-שיחות, ולא נמצאו בידם די מכתבים עבור ה"הוספות" הם פנו לרבי בבקשה:

"...לפי זכרוננו, שלפני כמה-וכמה שנים (כשיצאו לאור כרכי לקו"ש חלקים י"ב-י"ג שהיו ספרים קטנים [=בכמות העמודים] לפי ערך) היתה הוראה(?) [=מהרבי] שיותן המכתבים שבמזכירות שאפשר להדפיסם. והלא עתה כבר נתהווה מצב שקשה להוציא-לאור כרך של לקו"ש בלי זה".

הרבי הגיב על-כך:

"ליקטו מהמזכ' [=מהמזכירות] אלו (שבמזכירות) המתאימים ויתנו להם" [יש המפענחים במקום "להם" "להו' [להוציא]"]. – והדבר התבצע.

הפעם הבאה בשנת תשמ"ז, כאשר נלקטו מארכיון המזכירות למעלה משלושים מכתבים צולמו והוכנו לקראת מסירתם לדפוס בסוף כרך

הלקו"ש – הורה הרבי להחל בהדפסת "אגרות-קודש".

גם כיום, כאשר נדפסו 32 כרכי "אגרות-קודש" הכוללים את האגרת שעד שנת תשל"ז, הנה מכתבים מענות של השנים הבאות תשל"ח-תשנ"ב נמצאים בכרכי ה'לקוטי שיחות'.

יצויין שעם פרסום הסדרה המשיכו בהוספות ל'לקוטי שיחות' ללקט אגרות הקשורים בפרשיות ובמועדים. במיוחד יצויין כרך לו שכ"הוספה" לפרשת משפטים בו נאמר ורפא ירפא – נכללו בו מיקבץ ובו לקט מכתבים בעניני רפואה (עמודים 269-337).

וגם עכשיו בשנת ה'תשע"ז כאשר חברי ועד הנחות בלה"ק שוקדים על הכנת הכרך הבא של אגרות קודש. וכפי שאנו זוכים מהיו"ל על ידם מדי שבת בשבתו, כאשר מדי שבוע ישנם הוספות של אגרות קודש שטרם נדפסו. מן הראוי, כי כל מי שיש בידו מכתב שטרם פורסם, לשלחו אליהם. וזכות הרבים תלוי בו.

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת – לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים